

VANHAN KIRJASUOMEN JAOS

Vanhan kirjasuomen sanakirja on ollut tekeillä vuodesta 1956 lähtien. Työtä johti vuoden 1971 loppuun asti akateemikko Martti Rapola. Varat sanakirjan toimitustyötä varten anoi valtiolta vuoteen 1968 saakka Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Vuoden 1969 alusta toimitus on kuulunut Sanakirjasäätiöön erityisenä vanhan kirjasuomen jaoksena.

Vuoden 1973 lokakuuhun asti jaos toimi tutkimuslaitos Suomen suvun tiloissa Castrenianumissa. Tällöin jaos pääsi muuttamaan avarampiin tiloihin Katajanokalle Luotsikatu 4:ään. Nykyisessä toimipaikassa on hyvät työskentelytilat sekä toimitukselle että opiskelijoille ja tutkijoille. Hankaluutena on, että jaos joutuu olemaan erillään muista Castrenianumin laitoksista.

Sanakirjatyön pohjana on tutkimuslaitos Suomen suvussa tehty noin 70 000 sanalippua sisältävä vanhan kirjakielen leikekokoelma. Sen täydennykseksi poimittiin vuosina 1956-65 Ruotsin vallan ajan suomenkielisistä lähteistä noin 150 000 sanatietoa. Vuodesta 1966 lähtien aineistoa on kartutettu mekaanisen kopioinnin avulla. Vuoden 1974 loppuun mennessä saatiin pääkokoelmaan noin 65 000 sanalipun lisäys, ja pääkokoelma käsittää nykyään noin 285 000 sanalippua. Lisäksi arkistossa on Martin maanlaista noin 12 000 lipun kokoelma. Tekeillä olevista erikoiskokoelmista mainittakoon vuoden 1642 Raamatun lipusto, joka tulee käsittämään noin 250 000 sanalippua, sekä Wegeliuksen Postillan lipusto, joka tulee käsittämään noin 110 000 lippua. Suunnitelmassa on vielä mm. Sorolaisen Postillan ja Katekismuksen sanastosta tehtävä erikoiskokoelma. Agri-colan teoksista on ATK-menetelmällä valmistettu täydellinen saneluettelo. Lisäksi toimituksella on käytössään akateemikko Rapolan kokoelmat, jotka sisältävät poimintoja sekä vanhan kirjasuomen että 1800-luvun kirjakielen lähteistä.

Helsingin yliopiston suomen kielen laitoksen kirjaston arvokas fennicaosasto on kokonaisuudessaan sijoitettu vanhan kirjasuomen jaoksen tiloihin. Jaoksella on lisäksi kserokopioina huomattava määrä teoksia, jotka puuttuvat suomen kielen

laitoksen kirjastosta. Käsikirjastossa on kaikki vanhat suomen kielen sanakirjat sekä hyvä valikoima muuta tarpeellista kirjallisuutta. Sanalippukokoelmat, Agricolan teosten konkordanssi sekä fennicakirjallisuus ja käsikirjasto ovat tutkijoiden ja opiskelijoiden käytettävissä. Vanhan kirjasuomen jaoksen työntekijät opastavat tarvittaessa kokoelmien ja kirjallisuuden käytössä. Arkistossa on myös kserokopiointilaitte, jolla tutkijat voivat käypään hintaan ottaa kopioita lipustosta.

Sana-artikkelien laatiminen vanhan kirjasuomen sanakirjaa varten on aloitettu vuonna 1961. Lopullista käsikirjoitusta on tehty vuodesta 1968. Valmista puhtaaksikirjoitettua käsikirjoitusta on h:n loppuun asti, ja lisäksi ovat valmiiksi toimitettuina i- ja j-alkuiset sanat. Käsittelyn alaisina ovat nyt k-alkuiset sanat.

Sanakirjan päätoimittajana on nykyään maisteri Esko Kouvusalo. Sana-artikkeleita laativat maisterit Irene Hellemaa, Riitta Suhonen ja Liisa Nyberg. Hakusanointus- ja kopiointityössä on lisäksi tilapäisiä työntekijöitä.